

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Vår ref.:

11/2133

Dato:

08.03.2013

Ombudets uttalelse i sak 11/2133

Likestillings- og diskrimineringsombudet mottok klage på virksomheten Molteberg Elektriske AS med påstand om at virksomheten ikke oppfyller kravet til universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9, fordi butikken har en trapp med tre trappetrinn som gjør at personer med rullestol ikke kommer inn.

Likestillings- og diskrimineringsombudet kom frem til at Molteberg Elektriske AS ikke bryter plikten til universell utforming i diskriminerings- og

tilgjengelighetsloven § 9.

Saksnummer: 11/2133

Lovgrunnlag: diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9

Dato for uttalelse: 14. desember 2012

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

Ombudet har mottatt klage på manglende universell utforming av flere

virksomheter i Larvik sentrum. Denne saken gjelder Molteberg Elektriske AS. Virksomheten har adresse Nansetgata 22, men ligger på hjørnet av Nansetgata og Sverres gate. Nansetgata er fylkesvei, mens Sverres gate er kommunal vei. Molteberg Elektriske AS har opplyst at bredden på fortauet i Sverres gate er 2,30 meter.

Inngangspartiet til virksomheten består av en trapp med tre trappetrinn. Det hevdes at inngangspartiet til virksomheten er utformet slik at bevegelseshemmede ikke kommer inn i lokalene til virksomheten.

Det fremgår av Larvik kommunes reguleringsplan for Kvartal 8 at bygningen bevaringsverdig.

Rettslig grunnlag

Ombudet har kompetanse til å gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Denne saken reiser spørsmål om virksomheters plikt til å sikre universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 tredje ledd pålegger offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon.

Med universell utforming menes tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig, jf. § 9 andre ledd. Dette betyr at virksomhetens fysiske fasiliteter, som skal benyttes av allmennheten (kundene), skal tilrettelegges på en slik måte at flest mulig får tilgang til de tjenester virksomheten tilbyr. Det er hovedløsningen som skal være gjenstand for tilrettelegging. Det vil derfor være i strid med bestemmelsen at det lages egne innganger, områder eller lignende for bestemte grupper.

Plikten til universell utforming rekker så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, se § 9 tredje ledd. Ved den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen vil den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen måtte veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen medfører. Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (nytte vs kostnad)
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art
3. de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Dersom ombudet kommer til at det er en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming, betyr ikke det at virksomheten kan la være å foreta seg noe. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 13 vil det være opp til innklagede å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet diskriminering i strid med loven, dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at diskriminering har skjedd.

Ombudets vurdering

Ombudet vil innledningsvis fastslå at Molteberg Elektriske AS er en virksomhet som har plikt til å sikre at virksomhetens hovedløsninger er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9. Virksomheten har derfor plikt til å tilrettelegge de deler av virksomhetens lokaler som benyttes av allmennheten (kunder) på en slik måte at flest mulig, uavhengig av individuelle forutsetninger, vil ha tilgang til virksomhetens tjenester og service.

Det første ombudet må ta stilling til er om det påklagede forhold,

inngangspartiet til Molteberg Elektriske AS, tilfredsstillt kravet til universell utforming.

Er inngangspartiet til Molteberg Elektriske AS i tråd med kravet til universell utforming?

Ombudet tar ikke stilling til om virksomheten som sådan er universelt utformet.

Det ombudet skal ta stilling til er om inngangspartiet til Molteberg Elektriske AS tilfredsstillende kravet til universell utforming. Standard Norge har utarbeidet veileder for universell utforming av nye byggverk. I vurderingen av hva som er universell utforming, tar ombudet utgangspunkt i disse veiledende anbefalingene.

Ombudet viser til at det følger av NS 11001 1:2009 punkt 7.4 at:

"[...] Det skal ikke være nivåforskjeller mellom gulv ute og gulv inne ved inngangspartiet. Hvis døren har terskel skal den ikke bygge mer enn 25 mm over gulvnivå [...]."

Inngangspartiet til Molteberg Elektriske AS består av en trapp med tre trappetrinn. Følgelig er inngangspartiet til Molteberg Elektriske AS ikke universelt utformet.

Ombudet må derfor vurdere om Molteberg Elektriske AS har dokumentert at det foreligger omstendigheter som medfører at det vil være en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming av virksomhetens inngangsparti.

Vil krav om universell utforming av inngangspartiet være en uforholdsmessig byrde?

Det er virksomheten som har bevisbyrden for at det vil være en uforholdsmessig byrde å gjøre inngangspartiet universelt utformet.

Virksomheten har adresse Nansetgata 22, men ligger på hjørnet av Nansetgata og Sverres gate. Nansetgata er fylkesvei, mens Sverres gate er kommunal vei.

Når det gjelder Sverres gate har ombudet i en annen, liknende sak i samme område mottatt brev fra Larvik kommune hvor det ble uttalt at:

«I utgangspunktet er det ønskelig at eventuelle ramper m.m. etableres på egen grunn. Dersom det må tas i bruk kommunal grunn (fortau), er det et minimumskrav at fortauet utenfor en eventuell rampe har bredde på minimum 2,0 meter. [...]»

I NS pkt. 5.5. fremgår det at utvendige ramper skal utformes etter blant annet følgende kriterier:

- foran og etter en rampe skal det være et hinderfritt areal på minst 1600mm x 1600mm.
- minste tillatte mål mellom håndlister på rekkverk skal være 900 mm.

Spørsmålet blir derfor om det er mulig å bygge en rampe i Sverres gate som både oppfyller kommunens krav for å innvilge tillatelse til å bygge rampe

og er i tråd med anbefalingene i Norsk Standard om mål for utforming av en

universelt utformet rampe. Molteberg Elektriske AS har opplyst at bredden på fortauet i Sverres gate er 2,30 meter. Ombudet finner dermed å kunne legge til grunn at gjenværende fortaus bredde etter en eventuell rampe vil være mindre enn 2,0 meter.

Når det gjelder Nansetgata har ombudet merket seg at Larvik kommune i brev av 13. august 2012 til Molteberg Elektriske blant annet uttalte at:

«Basert på nylig erfaring med tilsvarende saker fra hhv. Kongegata 21 og 26 hvor Statens Vegvesen kom til den konklusjon at det ikke kunne gis slik tillatelse av hensyn til universell utforming, drift, allmennhetens ferdsel samt sikkerhet for de som ferdes på fortauet, mener administrasjonen det nok er lite sannsynlig at Statens Vegvesen vil komme til å gi slik tillatelse her. Fortauet utenfor Nansetgata 22 er også smalere enn fortauet i Kongegata, og trafikkmengden er stor av både gående og kjørende. Endelig avgjørelse på dette må imidlertid Statens vegvesen gi»

Ombudet har i en annen, liknende sak i samme område mottatt brev med informasjon om de vurderinger Statens vegvesen gjør i slike saker om fylkesvei. Brevet er svar på søknad om oppføring av rampe for rullestolbrukere i Kongegata 26, og konkluderer med at det ikke tillates oppført rampe. Av brevet følger blant annet at:

«Fylkesveg 104 er en viktig lokalveg med relativt mye trafikk. Det er også mye gang- og sykkeltrafikk i området. Det gjør at fortauet er et svært viktig bidrag i trafiksikkerheten for de myke trafikantene.

I hht. Håndbok 017 «Veg- og gateutforming» skal minimum ferdelsone på fortau være 2,0 meter og fri for hindringer. Nåværende fortau har en fortausbredde (ferdelsone og kantsteinssone) på ca. 3 meter. Både Kongegata og Lilletorget har relativt mye trafikk med mange gående og mye sideaktivitet. Ut fra vegens funksjon og trafikkmengde mener vi at den planlagte plasseringen av handikaprampe vil redusere både fremkommelighet og sikkerhet for allmennhetens ferdsel på fortauet. Rampen vil hindre maskinell drift av fortauet, som dermed gjør at fortauets standard ikke kan opprettholdes på grunn av dårlig drift og vedlikehold.

Av hensyn til universell utforming, drift, allmennhetens ferdsel, samt sikkerhet for de som ferdes på fortauet har Statens vegvesen kommet til at slik tillatelse ikke gis. Virksomheten henvises til å bygge om lokalet på egen grunn slik at universell utforming ivaretas.»

Fortauet ved Nansetgata 22 er ifølge Larvik kommune smalere enn fortauet i Kongegata. Etter en konkret vurdering på bakgrunn av opplysningene i brevet sitert ovenfor, finner ombudet i denne saken å kunne legge til grunn at Statens vegvesen heller ikke ved Nansetgata 22 ville tillate bygging av rampe på fortauet.

Ombudet har merket seg at både kommunen og vegvesenet henviser virksomheten til å bygge om lokalet på egen grunn slik at universell utforming ivaretas.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda har i sin praksis lagt til grunn at fram
Side 6 av 9

til det foreligger forskrifter med krav om oppgradering av eksisterende bygninger til en standard som svarer til universell utforming, så er det kun mindre tiltak som kan pålegges etter dtl. § 9. I sak 40/2010 uttaler Nemnda:

"[...] forarbeidene er svært klare på at lovgiver ønsker en skrittvis oppfyllelse av kravet om universell utforming. Etter Nemndas oppfatning får dette først og fremst betydning for anvendelsen av forholdsmessighetsbegrensingen i dtl. § 9, ved at de tiltak som kan pålegges for eksisterende bygninger, må være enkle tiltak.»

I uforholdsmessighetsvurderingen av hvilke tiltak som kan pålegges virksomheter i eldre bygg la Nemnda blant annet vekt på at tiltakene vil måtte oppfylles uten større økonomiske investeringer og uten de samfunnsmessige prioriteringene som skal foretas ved utarbeidelsen av forskrifter etter plan- og bygningsloven.

På bakgrunn av den bildedokumentasjon som er fremlagt av klager finner ombudet at det vil kreve omfattende ombygning for å løse tilgjengeligheten i virksomhetens lokaler. Ombudet finner i dette tilfellet at det å bygge om lokalet på egen grunn ikke vil være iverksettelse av enkle tiltak, og således ikke et tiltak som på nåværende tidspunkt kan pålegges virksomheten.

Ombudet har også merket seg at bygningen er bevaringsverdig, og at ifølge reguleringsplanen må en eventuell utbedring av inngangspartiet gjøres på en slik måte at man unngår å endre bygningens eksteriør.

Selv om en fullstendig utbedring vil være uforholdsmessig i dette tilfellet, vil

ikke virksomheten være fritatt fra å foreta utbedringer. Virksomheten er fremdeles forpliktet til å finne den "nest beste" løsningen.

Ombudet viser til forarbeidene til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven side 126, hvor det fremgår at:

"[...] kravet til universell utforming ikke bortfaller dersom hovedløsningen ikke kan tilrettelegges. I slike tilfeller må plikten ivaretas ved at den beste alternative løsning velges".

Ombudet vil understreke viktigheten av at virksomheten gjør så mye som mulig for å sikre ikke- stigmatiserende og inkluderende løsninger. Ombudet påpeker at virksomheten plikter å arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten, jf. dtl. § 9 første ledd.

Ombudet er på denne bakgrunn kommet til at en utbedring av inngangspartiet til Molteberg Elektriske AS medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, jf. dtl § 9 tredje ledd. Ombudet vil imidlertid understreke at selv om en fullstendig utbedring vil være uforholdsmessig i dette tilfellet, vil virksomheten i utgangspunktet ikke være fritatt fra å foreta utbedringer. Virksomheten er fremdeles forpliktet til å finne den "nest beste" løsningen.

Konklusjon

Molteberg Elektriske AS handler ikke i strid med plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.

